

Nr 276.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående sättet för anordnande i visst fall av importreglering; given Stockholms slott den 18 maj 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i fråga om sättet för anordnande i visst fall av importreglering.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18 maj 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt cheferna för jordbruks- och handelsdepartementen:

Genom beslut den 3 november 1933 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet, bland annat, dels att tillkalla en sakkunnig för att inom nämnda departement i enlighet med de närmare riktlinjer, som av departementschefen angäves, verkställa förberedande undersökningar rörande ökade försörjningsmöjligheter inom olika näringsgrenar, dels ock att utse högst åtta personer med sakkunskap beträffande näringslivet och arbetsmarknaden att stå till den sakkunniges förfogande vid undersökningarnas bedrivande.

Med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade jag såsom sakkunnig för ifrågavarande undersökningar ledamoten av riksdagens första kammare generaltulldirektören N. Wohlin, varjämte jag utsåg verkställande direk-

tören i Borås väveriaktiebolag A. G. Bergengren, ledamoten av riksdagens första kammare bankofullmäktigen J. E. Björnsson, verkställande direktören i Svenska trävaruexportföreningen J. L. Ekman, verkställande direktören i Aktiebolaget Volvo A. Th. N. Gabrielsson, ledamoten av riksdagens andra kammare landsorganisationens ordförande K. E. Johanson, professorn B. G. Ohlin, verkställande direktören i Finspongs metallverks aktiebolag A. I. Olsson och ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren G. Strindlund att stå till den sakkunniges förfogande vid undersökningarnas bedrivande.

Den sålunda anlitade sakkunnige och övriga delegerade avlämnade den 4 december 1933 till mig en promemoria med redogörelse för de preliminära resultaten av undersökningarna. I promemorian sammanfattades de olika synpunkter, som framkommit under de delegerades överläggningar och vid förhandlingar med representanter för skilda näringsområden samt för socialpolitisk och ekonomisk expertis. Med hänsyn till undersökningarnas förberedande natur och önskvärdheten att skyndsamt slutföra desamma inskränkte sig de delegerade väsentligen till en första översikt över de praktiska problem, vilka enligt deras uppfattning voro förtjänta av fortsatt utredning, och av de möjligheter, som det syntes angeläget att omedelbart få prövade.

Bland de problem, som därvid av de delegerade särskilt beaktades, var även frågan, vilka åtgärder som till den inhemska marknadens skyddande lämpligen kunde komma ifråga, för den händelse en hastig och mera väsentlig förändring skulle inträda i den svenska kronans ställning till de utländska valutorna och särskilt de för våra exportnäringar viktigaste bland dem. Efter att hava omnämnt olika slag av anordningar, som i länder med guldvaluta vidtagits till skydd mot konkurrensen från länder, vilka tidigare deprecierat sina valutor, förklarade de delegerade sig icke kunna för vårt lands vidkommande rekommendera en importreglering i form av valutareglering och ej heller ett system med valutatullar, riktade mot visst eller vissa länder med deprecierade valutor. De mest effektiva resultaten, då det i guldländerna gällt att skydda näringslivet mot import från länder med sådana valutor, hade enligt delegerades uppfattning vunnits genom importförbud med licenser samt genom olika former av kontingentering. Delegerade erinrade, att en ekonomisk försvarsberedskap av denna art i väsentliga avseenden redan vore förberedd genom de utredningar, som på sin tid verkställdes av 1932 års handelskommitterade och vilka bland annat resulterade i utarbetande av alternativa författningsförslag att tillämpas vid en importreglering antingen i form av fri licensgivning utan kontingentering eller ock i form av kontingentering med licensgivning. Det sålunda föreliggande utredningsmaterialet borde enligt delegerades mening göras till föremål för en skyndsam överarbetning och komplettering.

Då de olika möjligheter till ökad försörjning inom ett flertal närings-

grenar, som de delegerade vid sina preliminära undersökningar kunnat konstatera, enligt min mening borde successivt underkastas en närmare prövning, utverkade jag den 16 februari 1934 Kungl. Maj:ts förordnande för de delegerade att såsom ledamöter i en särskild sakkunnigberedning i enlighet med de närmare riktlinjer, som av chefen för finansdepartementet angäves, inom departementet verkställa utredning och avgiva förslag till åtgärder till skydd för den inhemska marknaden såsom ett led i arbetet för avvägbringande av ökade försörjningsmöjligheter inom olika näringsgrenar.

I det yttrande till statsrådsprotokollet, som föregick detta förordnande, framhöll jag bland annat, att den rådande osäkerheten i de internationella monetära förhållandena liksom även den oro, som detta ovissa läge vore ägnat att ingiva de svenska företagarna, gjorde nödvändigt, att frågan om beredskapsåtgärder upptoges till skyndsam behandling. De förslag till vissa handelspolitiska beredskapsåtgärder, vilka framlagts av 1932 års handelskommitterade, hade varit föremål för behandling i Kungl. Maj:ts proposition nr 263 till 1932 års riksdag med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift, men frågan om en importreglering hade i propositionen lämnats åsido, emedan de för en eventuell reglerings genomförande nödvändiga författningsbestämmelserna ansetts kunna meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Handelskommitterades utredning av frågan om en importreglering hade visserligen utmynnat i vissa författningsförslag, men formen för en handelspolitisk beredskapsorganisation och de ekonomiska konsekvenserna av dess utnyttjande syntes tarva ytterligare utredning. Sålunda återstode bland annat att undersöka, på vad sätt tillgripandet av kraftiga skyddsåtgärder kunde komma att påverka den inhemska prisutvecklingen och förhållandet mellan olika näringsgrenar samt vilka kompletterande åtgärder som i anledning därav kunde bli erforderliga. Jag uttalade vidare, att utredningen om beredskapsåtgärder icke borde ensidigt taga sikte på de risker för utvecklingen på hemmamarknaden, som låge i det aktuella läget på valutamarknaden. Utvecklingen av de internationella relationerna under årtiondet efter kriget och under nu rådande depression gäve talrika exempel på situationer, i vilka den ekonomiska utvecklingen i Sverige utsatts för tillfälliga störande inflytanden från världsmarknaden, vilkas ogynnsamma återverkningar av allt att döma hade kunnat mildras, om en handelspolitisk beredskap funnits utformad och kunnat tillgripas eller genom sin blotta existens minskat den osäkerhetskänsla, som den internationella utvecklingen varit ägnad att inge företagarna. Även om läget på valutamarknaden skulle stabiliseras, syntes därför den åsyftade beredskapsorganisationen hava en betydelsefull uppgift att fylla. I den mån möjligheter syntes föreligga att med här avsedda organisation främja även exporten, borde dessa möjligheter givetvis underkastas en prövning. Jag betonade jämväl, att ska-

pandet av möjligheter till en reglering av importen framstode som det nödvändiga komplementet till en ekonomisk politik, inriktad på ett tillgodogörande av de försörjningsmöjligheter, som förelåge inom olika näringsgrenar.

Med beaktande av dessa uttalanden hava de sakkunniga i första hand upptagit spörsmålet om beredskapsåtgärder till behandling och i ett den 21 mars 1934 dagtecknat, av författningsförslag åtföljt utlåtande lämnat en redogörelse för de resultat, till vilka de sakkunniga i denna fråga kommit.

I utlåtandet anföres inledningsvis, att de sakkunniga under sina hitillsvarande överläggningar icke ansett sig böra upptaga de problem av valutapolitisk karaktär, vilka anförtratts dem för utredning. Visserligen rådde mellan ett system med importreglering och gestaltningen av vårt lands penningpolitik så tillvida ett visst samband, som å ena sidan valuta-utvecklingen väsentligt inverkade på förutsättningarna för regleringens genomförande och å andra sidan en sådan reglering kunde utöva inflytande på den inhemska prisutvecklingen. Det borde därvid jämväl beaktas, att importreglerande åtgärder uppenbarligen genom sin inverkan på handelsbalansen samt på det inhemska näringslivets produktionsmöjligheter kunde tjäna valutavärdande syften. De sakkunniga hade emellertid kommit till den uppfattningen, att deras slutsatser i fråga om lämpligheten av en importreglering såsom eventuell beredskapsåtgärd ävensom deras förslag till en sådan reglerings utformning kunde bedömas utan att därvid vårt lands valutapolitik under nuvarande förhållanden behövde underkastas en närmare prövning.

Beträffande de olika omständigheter, vilka skulle kunna anses göra ett genomförande av särskilda beredskapsåtgärder nödvändigt, anföra de sakkunniga följande:

Den djupgående ekonomiska kris, som sedan åtskilliga år satt sin prägel på utvecklingen i världen, har beledsagats av ett åtminstone tillfälligt sönderfallande av det gamla monetära systemet. Några länder — och bland dem betydande industrinationer — fasthålla ännu vid den gamla guldpariteten och hava därvid sökt anpassa priser och arbetslöner efter guldvärdets stegring. Ett stort antal andra stater återigen hava tvungits att lämna guldmyntfoten och söka nu att med från guldets frigjorda valutor bibehålla en i huvudsak stabil pris- och lönenivå. På ytterligare andra håll har man genom en dirigerad valuta sökt framkalla sådana förändringar i den inhemska prisbildningen, som kunna vara ägnade att utlösa en konjunkturförbättring, och slutligen finnas länder, där man dessutom sökt att, åtminstone tidvis, genom en målmedveten depreciering av valutans yttre värde stimulera det egna landets export. De monetära förhållandena i världen präglas alltså av en allmän osäkerhet, vilken i hög grad varit ägnad att motverka de tendenser till konjunkturförbättring, som särskilt på sista tiden framträtt.

Utsikterna för den framtida internationella utvecklingen på det valutapolitiska området synas — i den mån de överhuvud kunna göras till fö-

remål för ett bedömande — allttjämt synnerligen ovissa. Svårigheterna att återställa fasta värderelationer mellan de olika valutorna förefalla ännu vara mycket stora. Särskilt ovissa synas utsikterna vara för de valutor, vilka ännu noteras i den gamla guldpariteten. Från olika håll har givits uttryck åt farhågor för att stater, vilka under de senaste åren kunnat anpassa priser och löner efter guldvärdets stegring, i en nära framtid kunde komma att genom en plötslig och betydande depreciering av sina valutor framkalla en export av dumpingartad karaktär och till följd härav ett starkt prisfall särskilt å det fåtal marknader, vilka ännu icke skyddats genom import- eller valutareglerande åtgärder.

De sakkunniga hava icke ansett sig kunna eller böra uttala någon åsikt om den större eller mindre graden av sannolikhet för att den svenska industrien på nu antytt sätt skulle kunna komma att utsättas för en genom hastiga omkastningar i det internationella valutaläget framkallad utländsk konkurrens av hotande natur. I betraktande av det synnerligen ovissa läget å valutamarknaden anse de sakkunniga likväl, att man bör räkna med möjligheten av dylika katastrofala förändringar, vilka, därest icke verksamma skyddsåtgärder skyndsamt vidtagas, för den svenska industrien och det svenska näringslivet i dess helhet skulle kunna få mycket allvarliga verkningar. Med hänsyn härtill äro de sakkunniga övertygade om önskvärdheten av att lämpliga beredskapsåtgärder i tid förberedas, på det att den inhemska marknaden utan dröjsmål måtte kunna beredas det skydd, som nyss antydda händelser skulle kunna göra nödvändigt.

Den ekonomiska världskrisen har emellertid även i andra avseenden haft återverkningar, vilka i detta sammanhang förtjäna det största beaktande. I de flesta länder hava såsom bekant under de senaste åren hemmamarknaderna kringgårdats med import- eller valutarestriktioner av växlande men som regel synnerligen genomgripande natur. Dessa restriktioner hava icke endast utnyttjats i ändamål att skydda den inhemska marknaden. De hava jämväl i en på senaste tiden avsevärt stegrad grad kommit till användning såsom handelspolitiska vapen i syfte att erhålla fördelar för det egna landets export. På många håll har handelspolitiken sålunda målmedvetet omformats efter reciprocitetsprincipen, i enlighet med vilken hänsyn till andra länders exportintressen såsom regel endast tages, därest motsvarande fördelar beviljas det egna landets export. De sakkunniga vilja likväl icke underlåta att jämväl för sin del understryka de allvarliga olägenheter för det internationella varuutbytet och i anslutning härtill de hinder för världens ekonomiska tillfrisknande, som denna utveckling på det handelspolitiska området utan tvivel medför. En sådan omläggning av den gamla, på mestgynnadnations-klausulen byggda handelspolitiken måste verka till skada för alla länder och ej minst för sådana exportländer, som i hög grad äro beroende av vidsträckta och lätt sårbara utländska förbindelser. Emellertid nödgas man enligt de sakkunnigas uppfattning vid bedömandet av vårt lands läge och intressen räkna med den ifrågavarande handelspolitiska utvecklingen såsom ett faktum, vari genom åtgärder från vår sida föga eller intet kan ändras. Man måste därjämte beakta, att ifrågavarande hinder och svårigheter för det internationella varuutbytet ej visa någon tendens att avtaga utan fastmera att tilltaga i omfattning och styrka. För de fåtaliga länder, vilka — såsom Sverige — ännu bibehålla en förhållandevis moderat tulltariff och vilka endast beträffande vissa jordbruksprodukter infört något system med importrestriktioner, måste det erbjuda alltmera framträdande svårigheter att hävda exportens intressen i förhållande till de länder, som för varje

förändring av importrestriktionerna kräva ett motsvarande medgivande från det andra landets sida. Tydligt är, att om den på reciprocitetsprincipen byggda handelspolitiken, på sätt nyss antytts, vinner en alltmera utsträckt tillämpning i världen, behovet att genom importrestriktioner i Sverige skapa lämpliga bytesobjekt för förhandlingar med främmande stater kommer att göra sig starkare gällande. Även om de sakkunniga i enlighet med vad ovan anförts finna den antydda handelspolitiska utvecklingen giva anledning till bekymmer och ingalunda underskatta de mycket betydande olägenheter, med vilka importreglerande åtgärder för vårt lands vidkommande måste bli förenade, förefaller det de sakkunniga troligt, att sådana åtgärder likväl, när våra handelsförbindelser på ett allvarligt sätt hotas av andra staters åtgärder, kunna visa sig nödvändiga även för vårt lands vidkommande. Det säger sig självt, att de sakkunniga härvid beaktat såväl de närmast för den inhemska marknaden arbetande industriernas behov av skydd som även de svenska exportindustriernas med en handelspolitisk försvarsberedskap som den nu behandlade förenade vitala intressen.

De sakkunniga hava härövan såsom förutsättningar för införandet av en beredskapsorganisation som den nu diskuterade angivit möjligen inträffande allvarliga störningar på det monetära området i visst eller vissa främmande länder samt en ytterligare fortskridande ogynnsam utveckling på den internationella handelspolitikens område. Givet är, att beredskapsorganisationen, vare sig den anses böra förverkligas av den ena eller den andra av dessa båda orsaker eller av bådadera i förening, ytterst har till ändamål att upprätthålla det svenska näringslivet och dess möjligheter att bereda sysselsättning åt vårt lands arbetare. I anslutning härtill vilja de sakkunniga erinra om att åtskilliga länder redan nu genom statliga åtgärder av skilda slag på vårt lands hittills i stort sett mindre skyddade marknad möjliggjort en konkurrens, vilken för åtskilliga mera speciella tillverkningar inom vårt land fått synnerligen menliga följder. Att sysselsättningsmöjligheterna inom sådana hårt pressade inhemska näringsföretag härigenom gestaltat sig ogynnsammare än om ett visst pris-skydd mot utlandet kunnat ernås, ligger i öppen dag. Fall förekomma även, då utländska karteller, ej sällan skapade eller upprätthållna genom i vederbörande länder vidtagna statliga åtgärder, på vår inhemska marknad utöva en liknande för svenska företag ytterligt besvärande verksamhet med åtföljande oförmåga hos dessa sistnämnda att upprätthålla driften i normal omfattning och omöjlighet för dem att utvidga driften för ett ytterligare tillgodoseende av den inhemska konsumtionens behov. Med avseende å nu anförda förhållanden och då i åtskilliga fall som de nu antydda skyddsåtgärder av mera normal karaktär såsom t. ex. tullar eller tullförhöjningar antingen icke kunna giva vederbörande inhemska företag det effektiva skydd, varav dessa kunna vara i oundgängligt behov, eller ock av andra orsaker icke anses böra ifrågakomma, anse de sakkunniga, att därest importreglerande åtgärder komma under omprövning jämväl nu anförda synpunkter måtte vinna beaktande.

Såsom sammanfattning framhålla de sakkunniga, att de anse önskvärt och nödvändigt, att beredskapsåtgärder i tid förberedas för att omedelbart kunna tillämpas i sådana fall, då vårt näringsliv i dess helhet eller vissa grenar därav försatts i ett nödläge, och då fördelarna av en därav be-
tingad importreglering kunna förväntas bli större än de olägenheter i

handelspolitiska eller andra hänseenden, som till äventyrs kunna bli följden därav. Då de sakkunniga alltså ansett en tillämpning av beredskapsåtgärder förutsätta extraordinära situationer, följer därav, att sådana åtgärder enligt deras uppfattning böra äga en provisorisk karaktär.

Bland beredskapsåtgärder, som kunna ifrågakomma för situationer av antydd art, framhålla de sakkunniga i första rummet direkt importreglerande åtgärder. De sakkunniga framhålla, hurusom de under sina diskussioner visserligen även hade berört möjligheten av en valutareglering men därvid funnit, att en sådan reglering av olika skäl knappast kunde ifrågakomma såsom beredskapsåtgärd för sådana fall, de sakkunniga haft att beakta. Ett system av importförbud med kontingentering eller med fri licensgivning eller med kombination härav syntes däremot de sakkunniga väl ägnat att tjäna här ifrågakommande syftemål, och de sakkunniga hade också under fortsättningen av sina diskussioner ansett sig böra utgå från att såsom beredskapsåtgärder i här berörda sammanhang ett sådant importreglerande system borde ifrågakomma.

Beträffande frågan, huruvida genomförandet av en importreglering kan tänkas medföra jämväl vissa ogynnsamma återverkningar på den inhemska marknaden samt vilka åtgärder i sådant fall böra tillgripas, hava de sakkunniga anfört följande:

Det är tydligt att, om en importreglering skulle tillgripas såsom skyddsåtgärd i allvarliga lägen av antytt slag, regleringen icke finge givas en sådan utformning eller tillämpas på sådant sätt, att tillgången på varor å den inhemska marknaden förminskades. De sakkunniga, som ägnat särskild uppmärksamhet åt denna sida av problemet, hava emellertid kommit till den uppfattningen, att det i själva verket knappast vore att befara, att en importreglering, som uteslutande tillämpades i syfte att i extraordinära situationer skydda den inhemska marknaden, skulle behöva medföra ökad varuknapphet med därav följande prisstegringar. Om importreglering infördes såsom skydd mot en dumpingartad export från länder, som starkt deprecierat sina valutor, avsåge ju regleringen endast att förhindra ett marknadsförstörande överflöd av vissa varor genom en däremot svarande nedskärning av den totala importen. Även om importregleringen — exempelvis av särskilda handelspolitiska skäl — utnyttjades i ändamål att nedskära importen från visst eller vissa länder, kunde ju tydligen, därest förhållandena så påfordrade, kontingenterna fixeras på sådant sätt eller — kanske ännu hellre — en fri licensgivning tillämpas så, att importen från övriga länder fortginge i samma eller eventuellt till och med större omfattning än tidigare. Erinras bör vidare, att i många inhemska industrier en för närvarande outnyttjad produktionskapacitet förefinnes och att importbegränsningar med syfte att skydda sådana näringsgrenar mot förödande priskonkurrens måste antagas medföra en utvidgad inhemsk produktion, varigenom varutillgången kunde hållas uppe.

Ehuru de sakkunniga alltså äro av den uppfattningen att en importreglering av här ifrågasatt slag såsom regel näppeligen borde behöva medföra ökad varuknapphet och prisstegringar, vilja de icke förbise, att fall kunna tänkas förekomma, då införandet av importreglering skulle kunna

framkalla störningar å den inhemska marknaden. För det fall, att importen av vissa varor underkastas reglering i anledning av att något land börjat tillämpa dumpingartade exportmetoder eller på grund av en allvarlig skärpning i det handelspolitiska förhållandet till något land, men detta samma land är huvudleverantör av just de varor, som underkastas importreglering, är det möjligt, att varuknapphet och prisstegringar icke kunna helt undvikas. Likaledes torde man böra räkna med att vissa störningar å den inhemska marknaden kunna förekomma under tiden närmast efter en importreglerings införande. Det torde nämligen dröja någon tid, innan importörerna anpassat sig efter det nya läget och köparna vant sig vid för dem måhända förut obekanta varumärken.

Om de sakkunniga sålunda förklara sig vara av den åsikten, att importregleringar, vidtagna under ovan angivna förutsättningar, knappast skulle behöva medföra någon höjning av varupriserna utöver den nivå, som skulle inställa sig under mera naturliga konkurrensförhållanden, så anse de sakkunniga likväl vara angeläget, att importregleringens återverkningar på prisbildningen å den inhemska marknaden göres till föremål för en fortlöpande granskning. De myndigheter, som hava importregleringens tillämpning om hand, synas böra hava tillfälle att genom ett studium av det genom en sådan kontroll inhämtade materialet bilda sig en uppfattning om importregleringens återverkningar i varje given situation. Kontrollmyndigheten synes dessutom böra givas en sådan karaktär, att den till prövning kan upptaga de önskemål, som under en importregleringsregim alltid torde komma att framställas från konsumenternas sida.

Med utgångspunkt från dessa förutsättningar hava de sakkunniga diskuterat upprättandet av en myndighet, vilken skulle hava till uppgift dels att anställa fortlöpande prisstatistiska undersökningar, dels även att till ingående och opartisk undersökning upptaga klagomål rörande eventuellt inträdande prisstegringar och kvalitetsförsämringar, vare sig dessa klagomål härröra från förädlingsindustrier, vilka äro beroende av vissa råvaror eller halvfabrikat, eller från förbrukare av färdiga varor. Med hjälp av den särskilt upprättade, fortlöpande prisstatistiken ävensom av tillgänglig statistik över omsättning och lagerhållning synes myndigheten böra kunna på ett för praktiska ändamål tillfredsställande sätt avgöra, huruvida en inträdd prisstegring eller eventuellt en utebliven prissänkning har naturliga orsaker eller huruvida den helt eller delvis kan anses vara försakad av att vederbörande industrier eller mellanhänder obehörigen utnyttjat importregleringen i syfte att skapa ökade förtjänster. Självfallet synes undersökningsmyndigheten i förekommande fall även böra direkt konsultera representanter för industrien och konsumenterna. Det förefaller de sakkunniga knappast antagligt, att vederbörande intressenter skulle anse lämpligt eller med sin fördel förenligt att undandra sig medverkan vid undersökningen. Myndigheten borde genom direkta förhandlingar med industrierna söka under hand åvägabringa rättelse i eventuellt förekommande missförhållanden. Överhuvud taget förefaller det lämpligt att ifrågavarande myndighet tillerkännes befogenhet att, obunden av alltför preciserade bestämmelser, fritt förhandla med vederbörande intressenter.

Kontrollmyndigheten borde för Kungl. Maj:t framlägga resultaten av de gjorda undersökningarna i sådana fall, då obehörig prisstegring konstaterats föreligga och rättelse under hand icke kunnat vinnas. Enligt den uppfattning, de sakkunniga kunnat bilda sig, synes det bästa korrek-

tivet mot sådana eventuellt uppstående obehöriga prisstegringar böra sökas i en lämplig utökning av kontingenterna för ifrågakommande varor eller en utvidgad licensgivning med avseende å desamma. En importreglering erbjuder uppenbarligen — såsom redan dess namn antyder — stora möjligheter för en smidig anpassning efter skiftande förhållanden. Det torde alltså ankomma på Kungl. Maj:t att vid kontingenterings- eller licenspolitikens handhavande taga den hänsyn till kontrollmyndighetens förenämnda framställningar, som i varje särskilt fall må finnas av omständigheterna påkallad.

Skulle mot förmodan fall förekomma, då rättelse icke kunnat vinnas vare sig genom förhandlingar mellan kontrollmyndigheten och vederbörande industrier och andra intressenter eller genom utökningar av kontingenterna eller genom en utvidgad licensgivning, synes den möjligheten återstå, att vederbörande industri eller handelsbransch underkastas undersökning i enlighet med 1925 års lag om undersökning angående monopolistiska företag eller sammanslutningar. Det torde böra erinras om att, enligt motiven till denna lag, med monopolistiska sammanslutningar likställes »sådan faktiskt utövad samverkan mellan företag, vilken blivit av här avsedd (d. v. s. monopolistisk) betydelse».

Med hänsyn till de ömtåliga uppgifter, som skulle anförtros en sådan kontrollmyndighet, är det givetvis nödvändigt att densamma erhåller en så oavhängig ställning och en så opartisk karaktär som möjligt. De sakkunniga hava under sina diskussioner berört möjligheten av att för detta ändamål tillsätta en särskild »prisnämnd», men efter närmare övervägande hava de sakkunniga icke ansett behövt och lämpligt att i anförda syfte föreslå upprättandet av en ny institution, bland annat av det skälet, att importregleringen förutsättes bli provisorisk. Det har då förefallit lämpligare, att den ifrågasatta kontrollmyndighetens uppgifter anförtros åt kommerskollegium, vilket ämbetsverk redan äger erforderlig sakkunskap i hithörande frågor och dessutom besitter vana att direkt förhandla med representanter för industri och konsumenter. Det bör i detta sammanhang erinras om att vissa undersökningar i enlighet med 1925 års trustlag utförts av kommerskollegium. Detta ämbetsverk torde även såsom regel äga möjlighet att förskaffa sig tillgång till ett för här ifrågasatta pris- och kostnadsundersökningar erforderligt statistiskt och annat material. I prisstatistiska frågor torde kommerskollegium dessutom lämpligen böra samråda med socialstyrelsen och med den avdelning, som i Sveriges riksbank handlägger sådana frågor. Huruvida nu berörda arbetsuppgifter skulle nödvändiggöra någon utvidgning eller förändring av kommerskollegii nuvarande organisation, hava de sakkunniga icke ansett sig böra undersöka; detta så mycket mindre som ett klart bedömande av organisationens detaljer först torde kunna äga rum, sedan ett importregleringssystem börjat fungera.

De sakkunniga hava även i andra avscenden diskuterat de administrativa anordningar, vilka syntes böra vidtagas i händelse av en importreglering av förut antytt slag. De sakkunniga hava därvid ansett sig böra utgå från att alla frågor berörande införande av importreglering liksom även alla frågor avseende delkontingenters fastställande komme att direkt avgöras av Kungl. Maj:t. Emellertid vore enligt de sakkunnigas mening troligen erforderligt att åt en särskild administrativ byrå anförtro

utfärdandet av licenser. Denna byrå syntes av olika skäl knappast böra infogas som en del av något av departementen och icke heller ingå som en underavdelning i kommerskollegium, vilket senare ämbetsverk ju förutsattes skola handhava den förut omförmälda särskilda kontrollverksamheten. De sakkunniga förorda för sin del — i likhet med 1932 års handelskommitterade — att dylika licensärenden anförtros åt en särskild importnämnd. De sakkunniga uttala, att det givetvis vore ägnat att befordra en snabb handläggning av de säkerligen talrika licensansökningarna, om importnämnden själv skulle äga befogenhet att avgöra sådana ärenden. Å andra sidan kunde det ifrågasättas, huruvida icke fördelningen av licenser mellan olika importörer bleve en grannlaga uppgift, vilken borde bibehållas hos Kungl. Maj:t. I varje fall syntes det de sakkunniga lämpligt, att Kungl. Maj:t icke under den första tiden efter införandet av en importreglering delegerade sin licensgivande befogenhet till importnämnden.

Med utgångspunkt från de allmänna synpunkter, för vilka redogörelse nu lämnats, hava de sakkunniga till omprövning upptagit de författningsförslag, som på sin tid utarbetades av 1932 års handelskommitterade. Såsom resultat av överarbetningen hava de sakkunniga vid sitt utlåtande fogat *dels* förslag till kungörelse angående reglering av införseln till riket av vissa varor, *dels ock* förslag till kungörelse med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln till riket av vissa varor. Båda förslagen torde såsom bilagor få fogas vid statsrådsprotokollet (bilagorna I och II).

De sakkunniga framhålla, att de icke funnit anledning föreslå några mera genomgripande förändringar i de tidigare författningsförslagen. Då det ansetts önskvärt, att Kungl. Maj:t icke på förhand bleve bunden vid alltför precisa bestämmelser, hava de sakkunniga dock på vissa punkter förenklat och förkortat nyssnämnda, tämligen detaljerade förslag. Åtskilliga spørsmål böra enligt de sakkunnigas mening givas en definitiv lösning först sedan viss erfarenhet vunnits om den eventuella importregleringen och om det bästa sättet för lösningen av de med en importreglering sammanhängande frågorna. I enlighet härmed hava de sakkunniga funnit lämpligt att tillsvidare icke upptaga något förslag till instruktion för den eventuella importnämnden. Icke heller hava de sakkunniga ansett önskvärt att för närvarande formulera något förslag till instruktion avseende kommerskollegii verksamhet som priskontrollerande myndighet. De sakkunniga hava ävenledes framhållit, att de sökt giva förslaget till kungörelse om importreglering en sådan avfattning, att detsamma skulle kunna användas såväl vid kontingentering som vid fri licensgivning. Erforderliga tillägsbestämmelser i avseende å exempelvis kontingenternas fördelning på olika länder hava de sakkunniga ansett kunna utfärdas antingen i form av kompletterande kungörelser eller såsom särskilda kungl. brev.

Slutligen hava de sakkunniga understrukit önskvärdheten av att snarast möjligt förslag till bestämmelser angående ursprungsbevis utarbetas. En förutsättning för en tillämpning av importreglering i förut angivet syfte syntes nämligen vara, att de importreglerade varornas ursprungsländer med säkerhet kunde fastställas. Likaledes hava de sakkunniga framhållit såsom önskvärt, att möjligheter skapades för en rationell beräkning av kontingenterna genom en omläggning av den svenska handelsstatistiken sålunda, att densamma komme att utvisa varornas ursprungs- respektive förbrukningsländer.

Över de sakkunnigas förslag hava, efter remiss, utlåtanden avgivits av kommerskollegium, generaltullstyrelsen, lantbruksstyrelsen, traktatberedningen och fullmäktige i riksbanken. Kommerskollegium har med sitt utlåtande överlämnat yttranden av Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening, samtliga handelskammare i riket med undantag av Gotlands handelskammare och handelskammaren i Gävle, Jernkontoret, Svenska trävaruexportföreningen och Sveriges köpmannaförbund.

Av de till kommerskollegium inkomna yttrandena framgår, att man i allmänhet funnit utarbetandet av förslag till författningar angående importreglering välbetänkt såsom en beredskapsåtgärd. Av ett flertal organisationer har emellertid starkt betonats, att importregleringen icke bör tillgripas annat än i ett extraordinärt läge, då ett dylikt ingrepp blivit en ofrånkomlig nödvändighet, och att den i så fall bör äga provisorisk karaktär och handhavas med den största försiktighet. Uttalanden i denna riktning hava gjorts av flera handelskammare samt av Sveriges industriförbund och Sveriges allmänna exportförening, vilken sistnämnda även framhållit, att införande av en importreglering under nu rådande förhållanden skulle kunna lända våra exportnärningar till mera skada än gagn. Ett direkt avstyrkande av förslaget föreligger endast från Väster- norrlands och Jämtlands läns handelskammare, som funnit förslaget innebära möjlighet att med upphävande av den fria importhandeln för längre eller kortare tid införa ett visst monopol.

Kommerskollegium har i sitt utlåtande till en början redogjort för de av 1932 års handelskommitterade avgivna förslagen till importreglering samt därefter yttrat bland annat:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, anfördes av handelskommitterade huvudsakligen tre skäl för ett eventuellt införande av en importreglering nämligen *dels* behovet av ett handelspolitiskt strids- och bytesmedel vid eventuella förhandlingar med främmande makter, *dels* önskvärdheten att bereda den inhemska produktionen ett skydd mot utländsk konkurrens, *dels* och slutligen nödvändigheten att kunna förebygga sådana rubbningar i handelsbalansen, som kunde hava ödesdigra verkningar för vårt näringsliv. I sistnämnda hänseende torde särskilt ha åsyftats importregleringens utnyttjande i valutavärdande syfte.

Betraktar man nu två år efter det att handelskommitterades förslag framlades vårt ekonomiska läge, torde man ej kunna undgå att finna, att detsamma undergått en betydande förbättring.

Vad först angår de tidigare farhågorna, att en okontrollerad import kunde äventyra den svenska valutans stabilitet, är situationen nu onekligen avsevärt gynnsammare. Medan året 1931 utvisade ett importöverskott på ej mindre än 305 miljoner kronor, har handelsbalansen genom en ökning av exporten och minskning av importen förskjutits så att 1933 uppvisade ett importöverskott på endast 7.7 miljoner och samtliga månader under senare halvåret 1932 med undantag av oktober hade att uppvisa exportöverskott. Ur ren valutasynpunkt har också en betydande förbättring inträtt, i det att riksbankens guld-kassa och förråd av utländska valutor stigit från 297.3 miljoner kronor (därav 91.4 miljoner kronor främmande valutor) vid utgången av februari månad 1932 till 878.2 miljoner kronor (därav 505.5 miljoner kronor främmande valutor) vid samma tidpunkt år 1934.

Kunde man för två år sedan räkna med möjligheten av att en importreglering skulle visa sig ofrånkomlig av hänsyn till vårt valutaläge, så synas för närvarande några faror i detta hänseende knappast föreligga.

Vidkommande behovet av en importreglering — närmast i kontingenteringens form — för beredande av fördelar vid handelspolitiska förhandlingar med främmande makter, är att märka, att vi under de närmast förflutna två åren stått i avtalsförhandlingar med ett flertal av våra närmsta avnämjarländer, men erfarenheten torde knappast ha givit belägg för att förhandlingsläget för oss skulle gestaltat sig gynnsammare, om vi kunnat hänvisa till en redan genomförd importreglering. Snarare torde kunna sägas, att just åberopande av vår försiktiga, från alla utmaningar mot andra länder fria handelspolitik, visat sig vara ett gott och av våra främmande motparter respekterat argument och att denna handelspolitik långt ifrån att vid förhandlingarna bereda oss ett svagt utgångsläge åtminstone hittills snarare utgjort en styrka i förhandlingshänseende. Att avspärrningstendenserna i utlandet berett oss kännbara olägenheter är ställt utom tvivel, men trots att dessa tendenser på sina håll tilltagit i styrka, har dock icke kunnat förhindras, att vi under en tolv månadersperiod räknat från och med mars månad till och med februari månad 1932—1933, respektive 1933—1934 haft att uppvisa en exportökning på ej mindre än 176 miljoner kronor. Häremot svarar också en ej oväsentlig uppgång i produktionsindex-talet¹ för vår exportindustri, nämligen från 84 för januari 1933 till 101 motsvarande månad 1934 och återverkan härav på arbetsmarknaden har givit sig tillkänna i en nedgång i antalet hjälpsökande arbetslösa inom de yrkesgrupper, som representera våra stora exportindustrier, nämligen skogshushållning, gruvdrift och malmförädling, metall- och maskinindustrien samt trävaruindustrien med ej mindre än 15,580 personer vid en jämförelse mellan januari 1933 och 1934. Våra exportindustri-ers läge är således för närvarande förhållandevis så gynnsamt, att ur deras synpunkt vidtagande av importregleringsåtgärder icke kan anses motiverat. Med all rätt framhåller också styrelsen för exportföreningen, att Sverige hittills i förhållande till de flesta andra länder lyckats ganska väl bemästra svårigheterna för sin utrikeshandel och att de skäl, som år 1932 förelågo för ett eventuellt införande av importreglering icke på

¹ Sveriges industriförbunds index-tal. Månadsmedeltalet 1925—1930 = 100. Säsongsrörelsen utjämnad.

samma sätt få anses nu vara förhanden; i stället skulle enligt styrelsens förmenande vidtagande av en sådan åtgärd som den föreslagna lända våra exportnärningar till mera skada än gagn.

Såsom en tredje anledning att införa en importreglering anförde handelskommitterade faran, att vår industri kunde få lida kännbara olägenheter genom att vi under hänsynslös konkurrens från olika håll kunde bli översvämmade av utländska varor under en tid, då den inhemska produktionen måhända hade att kämpa med stora svårigheter. Här framträder således hemmamarknadsindustriens behov av skydd mot utländsk konkurrens. Det är förnämligast ur sistnämnda synpunkt som de sakkunniga haft att beakta behovet av en eventuell importreglering.

För bedömande av frågan ur nu förevarande synpunkt kan det vara av intresse att taga del av produktionsindexens förändringar för hemmamarknadsindustrien under de senare åren. År 1928, då sysselsättningsgraden inom industrien var förhållandevis god, nådde hemmamarknadsindustrien ett årsmedeltal av 104. Siffran steg 1929 till 107; nedgick för 1930 åter till 104, sjönk därefter 1931 till 95 och 1932 till 93 (samtidigt hade exportindustriens index tal sjunkit från 116 för år 1929 till 77 år 1932). Från detta bottenläge steg siffran 1933 till 94. En särskilt markerad stegring visa produktionsindex talen från och med fjärde kvartalet 1933 jämfört med motsvarande tider året förut. Sålunda utgjorde siffrorna för

	1932	1933	Stegring
Oktober	83	97	+ 14
November	86	105	+ 19
December	87	104	+ 17
	1933	1934	Stegring
Januari	90	104	+ 14
Februari	89	107	+ 18

Till jämförelse må nämnas, att index talen för januari och februari 1929, således under högkonjunkturen, voro respektive 107 och 105.

Man måste således konstatera, att trots att under rådande kris icke vidtagits några mera extrema handelspolitiska skyddsåtgärder i form av prohibitiva tullar eller importregleringar, hemmamarknadsindustrien likvisst förmått att hålla uppe sin produktionsstandard vid omkring 100 procent av högkonjunkturens, vilket torde få anses såsom en synnerligen förmånlig siffra. I detta hänseende har givetvis denna industrigren haft en viss fördel av den svenska valutans depreciering i jämförelse med guldvalutorna. Sålunda är läget nu betydligt gynnsammare än t. ex. under 1921—1922 års kris, då valutadumpingen särskilt från Tyskland var ytterst kännbar för denna gren av vårt industriella liv.

Såsom de sakkunniga framhallit i sitt betänkande kan emellertid situationen i sistberörda hänseende snabbt nog förändras. I betänkandet understrykes sålunda, att utsikterna för de valutor, vilka ännu noteras i den gamla guldpariteten synas särskilt ovissa och att från olika håll har givits uttryck åt farhågor för att stater, vilka under de senaste åren kunnat anpassa priser och löner efter guldvärdets stegring, i en nära framtid kunde komma att genom en plötslig och betydande depreciering av sina valutor framkalla en export av dumpingartad karaktär och till följd härav ett starkt prisfall särskilt å det fåtal marknader, vilka ännu icke skyddats genom import- eller valutareglerande åtgärder.

Till belysande av spørgsmålet om de faror, som i berörda hänseende kunna hota, må erinras om att de länder, vilka hittills frångått guldmyntfoten, för vår import spela den ojämförligt största rollen i jämförelse med de rena guldländerna. Sålunda uppgick importen 1933 från den förra gruppen av stater till omkring 55 procent av vår totala import; medan importen från guldländerna med undantag för Tyskland uppgick till omkring 17 procent. Vad handelsförbindelserna ur förevarande synpunkt med Tyskland, från vilket land vi 1933 täckte cirka 28 procent av vår import, beträffar, är ju att märka, att genom de speciella anordningar, som därstädes vidtagits för främjande av exporten genom förfarandet med »scrips», registermark m. m. den tyska valutan ur svensk importsynpunkt icke kan betraktas såsom en effektiv guldvaluta. Oaktat berörda anordningar under senare tid fått allt större utbredning, har emellertid importen från Tyskland såväl absolut som relativt taget under de senaste fem åren varit stadd i sjunkande (i absoluta tal från 548 miljoner kronor 1929 till 308 miljoner kronor 1933 och relativt från ett maximum 1931 på 33.1 procent till 28.25 procent 1933).

Vad nu sagts utesluter givetvis icke att för enstaka varuslag en besvärande konkurrens i berörda situation kan tänkas uppstå, men i den måndylika enstaka fall påkalla ett statsingripande synas andra åtgärder än en importreglering sannolikt erbjuda lämpligare medel att komma till rätta med situationen.

Såsom ytterligare ett fall, för vilket importreglering kunde tänkas böra utnyttjas i skyddssyfte, anför de sakkunniga, att utländska karteller på vår inhemska marknad utöva en för svenska företag besvärande verksamhet med åtföljande oförmåga hos dessa sistnämnda att upprätthålla driften i normal omfattning. De sakkunniga synas förutsätta, att det nu anförda fallet icke skulle direkt föranleda tillgripande av importreglering utan allenast — i händelse en importreglering i alla fall skulle komma till genomförande — böra uppmärksammas. Kollegium vill understryka denna synpunkt. Kartellväsendet i främmande länder hör ju till de normala företeelserna inom näringslivet och är icke någon särskild skapelse av den rådande krisen. Då importregleringen är tänkt allenast som ett vapen i yttersta nödfall i ett alldeles extraordinärt läge, bör den uppenbarligen ej inriktas på att i första hand tjäna såsom en försvarsåtgärd mot utländska karteller. Deras angrepp mot den svenska marknaden har ju redan tidigare förekommit och situationen har då kunnat bemästras med för normala förhållanden avpassade åtgärder, bland vilka ej sällan förekommit överenskommelser om marknadsuppdelning. Lämpligt torde vara, att man från industriens sida inriktar sig på att i anförda situationer även främdeles komma till rätta med förhållandena på hittills prövade vägar och ej söka förskansning bakom i och för sig allenast provisoriska skyddsåtgärder.

Vidkommande detaljerna i det såsom bilaga II betecknade författningsförslaget har kollegium ifrågasatt, huruvida ej beslutanderätten i licensansökningsärenden kunde enligt av Kungl. Maj:t lämnade allmänna direktiv lämpligen delegeras i viss omfattning till importnämnden, varjämte viss jämkning i 1 § syntts kollegium påkallad med hänsyn till de redan utfärdade författningarna angående importreglering i fråga om vissa jordbruksprodukter. Kollegium har även betonat önskvärldheten

av att berörda författning ej utfärdas förrän den situation inträtt, då också importregleringen skulle sättas i kraft. Såsom kollegium redan utförligt framhållit föreläge för närvarande icke någon sådan situation, och ur beredskapssynpunkt syntes det vara tillräckligt att författningen föreläge utarbetad i slutgiltigt skick. Ett utfärdande av författningen på ett tidigare stadium skulle enligt kollegii uppfattning medföra ett osäkerhetsmoment och möjligen innebära en stimulans till ökad import, varigenom just skulle kunna framkallas den situation, som det måste vara angeläget att i görligaste mån undvika. Det lugn och den stabilitet i de näringspolitiska förhållandena, som vårt näringsliv nu framförallt behöver, skulle icke främjas genom det svävande importregleringshot, som eljest skulle föreligga.

Beträffande den i betänkandet berörda priskontrollerande verksamhet, som skulle utövas av kommerskollegium, har kollegium ej haft någon erinran emot en sådan anordning. Kollegium har dock framhållit önskvärdheten av att denna kontroll närmast begränsas till en huvudsakligen statistisk undersökning och en rapportskyldighet vid konstaterade större förändringar i prisläget i stigande riktning. Kollegium har i detta sammanhang erinrat om att redan nu av kollegium insamlas ett omfattande prisstatistiskt material dels för offentliggörande i kollegii publikationer, dels ock för överlämnande till riksbanken i och för bearbetning därstädes.

Vidkommande slutligen det av de sakkunniga behandlade spörsmålet om utarbetande av bestämmelser angående ursprungsbevis, har kollegium förordat, att förarbeten i sådant hänseende igångsättas.

Generaltullstyrelsen har yttrat, att ur synpunkten av de intressen, styrelsen hade att tillvarataga, styrelsen icke hade något att erinra mot de ifrågavarande författningsförslagen.

Lantbruksstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Lantbruksstyrelsen torde närmast hava att yttra sig över föreliggande förslag, i vad detta kan beröra styrelsens verksamhetsområde eller det svenska jordbruket. Direkt avser förslaget att vara en skyddsåtgärd för industrien av samma art som den, som redan å vissa områden beslutats i fråga om jordbruket. Lantbruksstyrelsen vill i detta hänseende erinra om, att Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande utfärdat kungörelser den 20 oktober 1933 (nr 575) med förordnande om införselmonopol å mjölk och mejeriprodukter, den 21 december 1933 (nr 660) angående reglering av införseln av havre och majs samt vissa andra fodermedel samt den 23 februari 1934 (nr 24) angående reglering av införseln av ägg, samtliga åtgärder innebärande importreglering till skydd för den svenska jordbruksproduktionen. Vidare har Kungl. Maj:t hos riksdagen begärt bemyndigande att, om så erfordras, vidtaga motsvarande åtgärd i fråga om kött och fläsk. Dessa importregleringar synas kunna utnyttjas på samma sätt som av de sakkunniga nu ifrågasatta importregleringar på industriens område. Principiellt har lantbruksstyrelsen, som förutsätter, att de till jordbrukets skydd vidtagna eller planerade importregleringarna härvid icke rubbas, intet att erinra emot de sakkunnigas förslag.

Emellertid synes förslaget till kungörelse med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln till riket av vissa varor hava fått sådan avfattning, att kungörelsen principiellt skulle kunna få tillämpning jämväl vid importreglering av jordbruksprodukter. Dessa produkter böra emellertid enligt lantbruksstyrelsens förmenande i förevarande avseende behandlas fristående enligt grunder, som redan kommit i tillämpning. Ett ställande av dessa varugrupper under kommerskollegii kontroll eller under en för industriella behov skapad importnämnd torde sålunda icke böra komma till stånd. Ehuru bestämmelsernas tillämpning synes i varje särskilt fall vara beroende av föreskrift utav Kungl. Maj:t, synes det dock finnas anledning att redan från början helt undantaga jordbruksprodukterna från kungörelsens tillämpningsområde.

Traktatberedningen har anfört, att den i stort sett intet hade att erinra mot de av de sakkunniga ifrågasatta modifikationerna uti 1932 års handelskommitterades förslag, detta desto mindre som vid en av traktatberedningen vid sammanträde den 6 december 1933 företagen genomgång av handelskommitterades förslag inom beredningen framhållits lämpligheten av att förslagen underkastades beskärningar i fråga om detaljbestämmelserna. Vid en så omfattande beskärning av nämnda bestämmelser, som de sakkunnigas förslag innebure, ville beredningen emellertid framhålla vikten av att vid bestämmelsernas tillämpning genom nödiga föreskrifter sörjdes för att varje spekulation med importlicenser förhindrades. Beredningen erinrade om att i sådant syfte handelskommitterade förslagit, att ansökan om importtillstånd skulle avse visst av sökanden för införsel till riket inköpt varuparti, samt att införseltillstånd skulle avse viss man och icke få överlåtas. Slutligen ville traktatberedningen, som visserligen vore av den uppfattningen, att anledning för närvarande saknades att tillgripa importregleringsåtgärder av den innebörd, varom här vore fråga, framhålla, att händelsernas utveckling kunde medföra, att dylika åtgärder måste vidtagas utan uppskov. I detta avseende kunde påpekas, att det av behandlingen av förutberörda proposition till 1932 års riksdag framginge, att författningsbestämmelser av här ifrågavarande innebörd kunde meddelas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Därjämte ville beredningen — med understrykande av vad de sakkunniga i sitt betänkande framhållit beträffande vikten av att fördelarna av eventuella importregleringsåtgärder noga vägdes mot olägenheterna av desamma — betona angelägenheten av att vid övervägande av sådana åtgärder noga beaktades de återverkningar, särskilt för våra exportnäringar, som deras genomförande kunde medföra.

Fullmäktige i riksbanken anföra i huvudsak följande:

Fullmäktige, som i likhet med de sakkunniga anse, att en beredskapsorganisation av föreslagen art kan bidra till ökad trygghet vid för svenskt näringsliv betydelsefulla förändringar på världsmarknaden, exempelvis i förhållandet mellan olika valutor, vilja emellertid understryka, att tillgripandet av en importreglering i dylika lägen alltid måste få karaktären av en extraordinär åtgärd. Ingripanden av föreslagen art

synas sålunda fullmäktige böra ifrågakomma såsom skydd mot återverkningarna av växelkursförändringar, blott för den händelse läget i övrigt är sådant, att förskjutningarna möjliggöra en konkurrens av nedbrytande natur för vissa grenar av svenskt näringsliv. Härav följer, att behovet av dylika åtgärder liksom den omfattning, i vilken de skola komma till användning, bör prövas för varje särskilt fall. Med hänsyn till det sammanhang, som råder mellan valutapolitiken och utnyttjandet av beredskapsorganisationen, förutsätta fullmäktige, att, när importreglerande åtgärder av större räckvidd förberedas, riksbanken beredes tillfälle att framföra sina synpunkter, innan åtgärderna genomföras.

Fullmäktige hava funnit anledning att endast beröra de för förslaget grundläggande principer, som äga samband med riksbankens valutavärdande uppgifter, och hava sålunda icke ingått på frågan om det värde, som kan tillkomma den föreslagna beredskapsorganisationen såsom medel att främja exporten.

Till stöd för den för riksbankens verksamhet väsentliga kontrollen över det inhemska näringslivets och prisernas utveckling utarbetas inom riksbanken vid sidan av den fortlöpande konsumtionsprisindexserien veckovis en tablå över det svenska varuprissystemet. Den kontroll över prissystemet, som i händelse av en importreglering enligt de sakkunnigas förslag skulle uppdragas åt kommerskollegium, synes förutsätta bland annat en sammanställning, likartad med den i riksbanken utarbetade. Det kan givetvis ifrågasättas, huruvida icke det prisstatistiska arbete, som skulle erfordras, därest de sakkunnigas förslag vunne statsmakternas anslutning, borde helt överflyttas på kommerskollegium. Därvid borde detta då ske på sådant sätt, att riksbankens speciella behov av fortlöpande information alltjämt tillgodosåges. Med hänsyn till att regleringsåtgärderna skola vara av extraordinär karaktär och att den föreslagna kontrollen därför behöver bliva endast tillfällig, synes det dock fullmäktige lämpligare, att det prisstatistiska arbetet tills vidare fortgår med samma uppdelning mellan olika institutioner som hittills. Riksbanken är givetvis villig att genom sin prisstatistiska avdelning biträda kommerskollegium i den speciella kontroll över vissa prisers utveckling, som kan komma att uppdragas åt verket.

Genom valutakrisen hösten 1931 skapades ett tillstånd av ovisshet rörande utvecklingen av de internationella penningrelationerna, som alltjämt äger bestånd och som icke kunnat undgå att i viss utsträckning hämma företagarverksamheten. För de länder, som frigjorde sin valuta från anknytningen till guld, blev det emellertid möjligt att föra en friare och för en konjunkturåterhämtning mera gynnsam penningpolitik. Medan prisnivån i dessa länder i viss utsträckning kunnat anpassas uppåt, har man i guldländerna stått inför nödvändigheten av en fortsatt nedpressning av prisnivån. I den mån relationen mellan priserna i respektive länder icke helt anpassats efter rådande valntaförhållanden, ha de länder, vilka haft en fri valuta, gynnats icke blott genom större utrymme för en aktiv konjunkturpolitik utan också genom ett visst skydd mot konkurrens från guldländernas sida. Även för Sveriges del torde valutautvecklingen ha ägt ett gynnsamt inflytande i båda de här angivna avseendena.

*Departements-
chefen.*

Från olika håll har påpekats, att risker för närvarande föreligga för en devalvering av valutan i vissa länder, vilka hittills fasthållit vid åtminstone nominell guldmyntfot. I den mån pris- och kostnadsnivån i dessa länder anpassats efter guldets stigande värde, skulle en dylik devalvering kunna utsätta olika grenar av svenskt näringsliv för en nedbrytande utländsk konkurrens. Där åter en sådan anpassning icke ägt rum, måste man räkna med att valuta- och prisrelationerna berett Sveriges näringsliv ett skydd, vars bortfallande efter så lång tids bestånd likaledes måste få ogynnsamma verkningar ur försörjningssynpunkt.

I en situation sådan som den här antydda kan det, såsom de sakkunniga närmare utvecklat, bliva påkallat att vidtaga särskilda skyddsåtgärder för vissa grenar av vårt näringsliv. Jag utgår härvid från att Kungl. Maj:t även för här åsyftade fall äger, därest så befinnes erforderligt, begagna sig av det genom förordningen den 17 juni 1932 (nr 245) givna bemyndigandet att åsätta särskild tullavgift. Den anordning, som i förevarande avseende i första hand erbjuder sig, är emellertid en reglering i nödig omfattning av importen. Det har därför synts mig angeläget att såsom en beredskapsåtgärd upptaga till omprövning frågan, huru en dylik reglering bör utformas.

Även om de ekonomiska förhållandena skulle utvecklas i sådan riktning, att ingripanden i form av importreglering icke komma att visa sig erforderliga, synes det mig vara av betydelse, att förslag rörande sättet för en dylik reglerings anordnande redan nu färdigställas i syfte att möjliggöra ett snabbt ingripande, därest så skulle befinnas påkallat. Förekomsten av en utformad beredskapsorganisation på detta område bör minska den känsla av otrygghet, vilken enligt vad jag redan framhållit är förbunden med nuvarande läge på valutamarknaden, och kan därigenom väntas ägnad att främja utvecklingen av företagsamheten i synnerhet inom sådana näringsgrenar, vilkas avsättning i högre grad påverkas av utländsk konkurrens.

Förslag till bestämmelser rörande importreglering har på sin tid med delvis andra utgångspunkter utarbetats av 1932 års handelskommitté. Detta förslag har nu av de sakkunniga gjorts till föremål för överarbetning i syfte bland annat att vinna ökad enkelhet och överskådlighet i bestämmelserna. Det av de sakkunniga framlagda förslaget synes i stort sett väl ägnat att läggas till grund för ett ståndpunktstagande till frågan, hur en importreglering lämpligen bör anordnas.

Den av de sakkunniga föreslagna kungörelsen angående reglering av införseln till riket av vissa varor har erhållit en sådan avfattning, att densamma skall kunna användas såväl vid kontingentering som vid fri licensgivning. Även jag anser, att frågan om vilketdera systemet lämpligen bör komma till användning för närvarande må lämnas öppen. Avgörande därutinnan torde böra träffas först då fråga om importreglering blir aktuell.

Behovet av ett särskilt organ för handhavandet av vissa med en even-

tuell införselreglering sammanhängande uppgifter kommer uppenbarligen att bli beroende på omfattningen av regleringen. Emellertid synes det antagligt, att ett dylikt organ icke kan undvaras, därest en åtgärd av nu åsyftad art bringas i tillämpning beträffande ett större antal varuslag. Jag har därför icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag om inrättande för sådant fall av en statens importnämnd. Lika med de sakkunniga anser jag, att själva avgörandet i licensansökningsärenden i princip bör ligga hos Kungl. Maj:t. Med hänsyn till de ofta ömtåliga frågor, som äro förbundna med prövningen av sådana ansökningar, synes det icke lämpligt, att beslutanderätten överlåtes åt nämnden. Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet synas böra meddelas i en av Kungl. Maj:t utfärdad instruktion för nämnden. Det torde ock böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida genom uttagande av lösenavgift å utställda tillståndsbevis eller på annat sätt de, som begagna sig av nämndens tjänster, böra bidra till täckandet av kostnaderna för dess verksamhet.

För att bereda möjlighet att möta eventualiteten av en icke önskvärd prisstegring såsom följd av en importreglering finner jag i likhet med de sakkunniga lämpligt att åt kommerskollegium uppdrages att följa regleringens verkningar på prisbildningen.

En preliminär överarbetning av de sakkunnigas förslag till kungörelse med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln till riket av vissa varor har verkställts inom finansdepartementet. Det härvid upprättade författningsförslaget torde såsom bilaga få fogas vid protokollet i detta ärende (bilaga III).

Föreliggande förslag rörande anordnande av importreglering är av den innebörd, att det kan genomföras medelst bestämmelser utfärdade av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Något bemyndigande därtill från riksdagens sida behöver alltså icke utverkas. Med hänsyn till frågans omfattning och vikt finner jag det emellertid önskvärt, att tillfälle beredes riksdagen att uttala sig i ärendet. Härvid bör emellertid betonas, att det icke torde vara lämpligt eller ens möjligt att nu i detalj bestämma avfattningen av de föreskrifter, som böra utfärdas i händelse en reglering av importen i nu antydda syfte skulle finnas erforderlig. Bestämmelsernas utformning måste säkerligen i vissa hänseenden bli beroende av förhållanden, som icke gärna kunna på förhand överblickas. Den slutliga avfattningen av ifrågavarande författningsbestämmelser torde därför få upptagas till prövning, om och när frågan om åtgärder av denna art aktualiseras.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition lämna riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i fråga om sättet för anordnande i visst fall av importreglering.

Kungl. Maj:ts proposition nr 276.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.

Bilaga I.

De sakkunnigas författningsförslag.

Förslag

till

**kungörelse angående reglering av införseln till riket av vissa varor,
given Stockholms slott den .**

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna som följer:

1 §.

Utan tillstånd av Kungl. Maj:t må ej till riket införas följande i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning under nedanstående statistiska nummer upptagna varuslag:

Statistiskt nr	V a r u s l a g
— — — — —	— — — — —

2 §.

I fråga om det i denna kungörelse stadgade förbud gäller kungörelsen den med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln till riket av vissa varor.

Denna kungörelse träder i kraft den

Bilaga II.

De sakkunnigas författningsförslag.

Förslag

till

kungörelse med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln till riket av vissa varor.

Kungl. Maj:t har funnit gott förordna som följer:

1 §.

Har Kungl. Maj:t förordnat, att införsel till riket av visst varuslag ej må äga rum utan särskilt av Kungl. Maj:t meddelat tillstånd, skola, såvida föreskrift därom meddelats i kungörelse om sådant förbud, i avseende å dylikt förordnande gälla följande bestämmelser.

2 §.

Förordnandet skall icke utgöra hinder för transitering eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av vara, som i förordnandet avses; dock må å provianteringsfrilager upplagd sådan vara icke utan av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall förordnandet hava avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller eljest under sådana förhållanden, att enligt 5, 6, 7 eller 8 § tulltaxeförordningen tullfrihet för densamma åtnjutes eller, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits.

3 §.

Den som vill erhålla tillstånd att till riket införa vara, beträffande vilken meddelats förordnande, som i 1 § avses, skall till statens importnämnd ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökan därom.

Sådan ansökan skall vara åtföljd av de handlingar, som Kungl. Maj:t föreskriver.

4 §.

Om meddelat införseltillstånd utfärdar importnämnden bevis (tillståndsbevis).

Sökanden skall genom importnämnden underrättas om Kungl. Maj:ts beslut.

5 §.

Varuhavaren skall vara skyldig förete ursprungsbevis i enlighet med de bestämmelser, som Kungl. Maj:t härom må utfärda.

6 §.

Till riket inkommen vara, som på grund av i 1 § avsett förordnande icke får införas, må, därest densamma icke är att enligt lagen om straff

för olovlig varuinförsel eller 7 § anse såsom olovligen införd eller enligt 8 § skall vara förbruten till kronan, åter utföras under de villkor och i den ordning, som tullstadgan föreskriver i fråga om returförtullning.

7 §.

Vad i lagen om straff för olovlig varuinförsel är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där någon utan tillstånd till riket inför eller söker införa i 1 § avsedd vara, som icke är tullpliktig; dock skall därvid iakttagas,

att vad i 1 § 6 momentet nämnda lag stadgas icke skall äga tillämpning, samt

att bötesstraffet skall ådömas i dagsböter.

8 §.

Den, som vid tullbehandling av inkommen vara, som i 1 § avses, eller därefter vidtager åtgärd i avsikt att undandraga varan tillämpning av förordnande om förbud mot införsel, straffes, där ej förfarandet innebär olovlig varuinförsel enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel eller 7 § i denna förordning eller förbrytelse, som i allmänna strafflagen är med straff belagd, med dagsböter och have förbrutit varan jämte emballage eller kärl till kronan. Kan varan ej tillrättaskaffas, skall värdet gäldas.

9 §.

Den, som i strid mot stadgandet i 2 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning, straffes med dagsböter.

10 §.

Tullmyndighet, som finner förseelse enligt 8 eller 9 § hava blivit begången, åligger anmäla densamma till åtal.

Förseelsen åtalas av allmän åklagare. Åtalet anhängiggöres vid allmän domstol.

11 §.

Böter, som ådömas enligt 8 eller 9 §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

12 §.

Beträffande egendom, som enligt 8 § dömts förbruten, skola bestämmelserna i 21 § lagen om straff för olovlig varuinförsel gälla.

Denna förordning träder i kraft den

Bilaga III.

Inom finansdepartementet upprättat
författningsförslag.

Förslag

till

**kungörelse med bestämmelser att tillämpas vid reglering av införseln
till riket av vissa varor.**

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Har Kungl. Maj:t förordnat, att införsel till riket av visst varuslag ej må äga rum utan särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t, och tillika meddelat föreskrift om denna kungörelses tillämplighet i avseende å sådant förbud, skola följande bestämmelser lända till efterrättelse.

2 §.

Förordnandet skall icke utgöra hinder för transitering eller uppläggning å tullager eller provianteringsfrilager av vara, som i förordnandet avses; dock må å provianteringsfrilager upplagd sådan vara icke utan av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat tillstånd disponeras annorledes än till fartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning.

Ej heller skall förordnandet hava avseende å vara, som införes i egentlig gränstrafik eller eljest under sådana förhållanden, att enligt 5, 6, 7 eller 8 § tulltaxeförordningen tullfrihet för densamma åtnjutes eller, om den varit tullbelagd, skulle hava åtnjutits.

3 §.

Vill någon erhålla införseltillstånd eller tillstånd, som i 2 § första stycket avses, skall till Kungl. Maj:t ställd ansökan därom ingivas till statens importnämnd; och åligge det importnämnden att, jämte eget yttrande, insända ansökningen till Kungl. Maj:t.

Ansökningen skall vara åtföljd av de handlingar, som Kungl. Maj:t föreskriver.

4 §.

Om meddelat tillstånd utfärdar importnämnden bevis (tillståndsbevis). Sökanden skall genom importnämnden underrättas om Kungl. Maj:ts beslut.

5 §.

Till riket inkommen vara, som på grund av i 1 § avsett förordnande icke får införas, må, därest varan ej enligt 6 § skall vara förverkad, åter utföras under de villkor och i den ordning, som tullstadgan föreskriver i fråga om returförtullning.

6 §.

I fråga om införsel till riket utan tillstånd av vara, som i 1 § avses, eller försök därtill skall, vare sig varan är tullpliktig eller ej, vad i lagen om straff för olovlig varuinförsel är stadgat äga motsvarande tillämpning; dock skall härvid iakttagas,

att vad i 1 § 6 mom. nämnda lag stadgas icke skall gälla, samt

att, där fråga är om tullfri vara, bötesstraff skall ådömas i dagsböter.

7 §.

Den, som i strid mot stadgandet i 2 § första stycket disponerar å provianteringsfrilager upplagd vara annorledes än till fartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning, straffes med dagsböter.

8 §.

Tullmyndighet, som finner förseelse enligt 7 § hava blivit begången, åligger anmäla densamma till åtal.

Förseelsen åtalas av allmän åklagare. Åtalet anhängiggöres vid allmän domstol.

9 §.

Böter, som ådömas enligt 7 §, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

Denna kungörelse träder i kraft den
